323826 - Hanbelîlerin ve Onların Dışında Başka Kimselerin Zayıf Hadisle Amel Etmeleri Meselesi

Soru

Bazı kimseler Hanbelî mezhebinin hadisi kabul etme hususunda son derece gevşek davrandığını buna ilaveten de birçok zayıf hadisle amel ettiğini iddia ediyorlar. Bu görüşün doğruluğu nedir?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

İmam Ahmed'in mezhebi delil getirme hususunda beş temel üzerine bina edilmiştir:

1. Kur'an ve sahih sünnet nasları.

2- Sahabenin fetvası. Bir sahabenin fetvası rivayet edilip sahabelerden ona muhalefet eden kimse bilinmediği durumda başka bir görüş dikkate alınmaz.

1. Sahabe ihtilaf ettiği zaman onların görüşlerinden kitap ve sünnete en yakın olanı tercih eder, onların görüşlerinin dışına çıkmaz. Eğer ki onların görüşlerinden birinin kitap ve sünnete tam olarak uygunluğu belirgin değilse mezhep o zaman da bir görüşte kesin bir karara varmaksızın o konudaki sahabenin ihtilafını söz konusu eder.
2. Mürsel rivayet ve zayıf hadisi almak.
3. Kıyas.

Zayıf hadisleri almaktan maksat hasen kategorisine giren her hadislerdir. Veya zayıflığı hafif olan hadislerdir. Yoksa münker, batıl ve rivayetinde itham edilmiş bir kimsenin bulunduğu bir hadis değildir.

Bu türle ve mürsel rivayetle amel etme hususu ise fukahanın genelinin kanaatidir. Ahmed bu

konuda tek değildir.

İbn Kayyım der ki: “Dördüncü temel kaynak; mürsel ve zayıf hadisleri almaktır. Kendisine aykırı bir nas bulunmadığı zaman mezhep (Ahmed) bunları kıyasa tercih ederdi. Mezhebin (Ahmed’in) zayıf hadisten kastı ise batıl, münker ya da kendisiyle amel etmenin caiz olmadığı rivayetinde itham edilmiş hadis demek değildir. Bilakis zayıf hadis, sahihin muhalifi ve hasenin kısımlarından olan hadistir. O, hadisi sahih, hasen ve zayıf diye taksim etmemiştir. Bilakis sahih ve zayıf diye ayırmıştır. Ona göre zayıf hadis sınıf sınıftır. Bu şekildeki bir hadise aykırı bir rivayet, sahabe görüşü ya da icma bulamazsa onunla amel etmek ona göre kıyasla amel etmekten daha üstündü. İmamların hepsi de aynı onun gibi bu esasa göre hareket ediyordu. Zira onların hemen hemen hepsi zayıf hadisi kıyasa tercih ediyordular.

İmam Ebu Hanife namazda kahkaha ile gülme konusundaki bir hadisi genel kıyasa tercih etmişti. Oysa ki hadis ehli bu hadisin zayıflığı konusunda icma etmişlerdir. O, hadis ehlinin çoğunluğu zayıf kabul etmesine rağmen hurma şırası ile abdest alma konusundaki zayıf hadisi genel kıyasa tercih etmiştir. O, ***“Hayızın en fazlası on gündür”*** hadisini – hadis ehlinin ittifakıyla zayıflığına rağmen- kıyasa dayalı görüşlere tercih etmiştir. Çünkü kıyasa göre kadının on üçüncü günü gördüğü kan; miktar, hakikat ve özellik bakımından onuncu güne eşit kabul edilmiştir. ***“On dirhemden düşük mehir olmaz”*** hadisini zayıflığı hatta batıllığı hususunda icma olmasına rağmen salt kıyasa tercih etmiştir. Çünkü kıyasa göre mehir, kadının cinselliği karşısında ödenen bir bedeldir. Dolayısıyla erkek-kadın kendi aralarında hangi bedelde anlaşırlarsa o geçerlidir. Az veya çok olmasının önemi yoktur.

İmam Şâfiî de Vecc’de avlanmayı yasaklayan hadisle ilgili olarak zayıf olmasına rağmen kıyasa tercih etmiştir. Mekke’de yasak olan vakitte namaz kılmanın caiz olduğunu ifade eden hadisi kıyasa tercih etmiştir. Çünkü kıyasen Mekke’nin belde olarak diğer mekanlardan bir farkı yoktur. Ayrıca o kendisinin iki görüşünden birinde ***“Namazda iken kusan ya da burnu kanayan kişi yeniden abdest alsın ve namazına kaldığı yerden devam etsin”*** hadisini zayıf hatta mürsel olmasına rağmen kıyasa tercih etmiştir.

İmam Malik ise, mürsel, münkatı, belagatla ilgili rivayetleri ve sahabe görüşünü kıyasa tercih

etmiştir.” (*İ‘lâmu’l-Muvakki‘în*, 1/25)

Dolayısıyla Hanbelî mezhebinin dışındaki diğer mezheplerin mürsel, hasen, zayıf ya da zayıflığı hafif olan hadislerle amel etmediği vehmine kapılarak Hanbelî mezhebinin bu konuda gevşek olduğunu söylemek doğru değildir. Bilakis tüm mezhepler de bunlarla amel etmiştir. Fakihlerin kitaplarını araştıran bir kimsenin bu konuyla ilgili bir tereddüdü kalmaz.

En doğrusunu Allah bilir.